

31998L0026

11.6.1998.

SLUŽBENI LIST EUROPSKIH ZAJEDNICA

L 166/45

DIREKTIVA 98/26/EZ EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA**od 19. svibnja 1998.****o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru vrijednosnih papira**

EUROPSKI PARLAMENT I VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice, a posebno njegov članak 100.a,

uzimajući u obzir prijedlog Komisije ⁽¹⁾,uzimajući u obzir mišljenje Europskog monetarnog instituta ⁽²⁾,uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i socijalnog odbora ⁽³⁾,u skladu s postupkom utvrđenim u članku 189.b Ugovora ⁽⁴⁾,

(1) Budući da je u Lamfalussijevom izvješću iz 1990. godine za guvernera središnjih banaka Grupe deset zemalja prikazan važan sistemski rizik svojstven sustavima plaćanja koji posluju na temelju nekoliko zakonskih tipova saldiranja plaćanja, posebno multilateralnog saldiranja; budući da je smanjenje zakonskih rizika koji su vezani uz sudjelovanje u ukupnim vremenskim sustavima namire od iznimne važnosti, a što daje veći razvoj ovih sustava.

(2) Budući da je također od najveće važnosti smanjenje rizika koji je povezan sa sudjelovanjem u sustavima za namiru vrijednosnih papira, naročito tamo gdje postoji uska veza između tih sustava i platnih sustava.

(3) Budući da se ovom Direktivom nastoji doprinijeti učinkovitom i financijski isplativom izvršavanju inozemnih aranžmana za plaćanje i namiru vrijednosnih papira u Zajednici, čime se jača slobodno kretanje kapitala na unutrašnjem tržištu; budući da time ova Direktiva doprinosi unapređenju unutrašnjeg tržišta, naročito slobodnom pružanju usluga i liberalizaciji kretanja kapitala, s ciljem ostvarenja Ekonomske i monetarne unije.

(4) Budući da je poželjno da države članice zakonima nastoje smanjiti na najmanju mjeru poremećaj u sustavu izazvan stečajnim postupkom protiv sudionika u sustavu.

(5) Budući da je prijedlog za Direktivu o reorganizaciji i likvidaciji kreditnih ustanova koji je podnesen 1985. i izmijenjen 8. veljače 1988. još uvijek neriješen pred Vijećem; budući da se Konvencijom o stečajnim postupcima koju su 23. studenoga 1995. sastavile države članice na sastanku unutar Vijeća izričito isključuju osiguravajući pothvati, kreditne ustanove i investicijska trgovačka društva.

(6) Budući da se ovom Direktivom nastoje obuhvatiti platni sustavi i sustavi za namiru vrijednosnih papira kako domaćih tako i inozemnih; budući da se ova Direktiva primjenjuje na sustave Zajednice i na kolateralno osiguranje osnovano od strane sudionika bilo da su sudionici Zajednice ili treće zemlje, a u vezi su sa sudjelovanjem u tim sustavima.

(7) Budući da države članice mogu primjenjivati odredbe ove Direktive na svoje domaće ustanove koje izravno sudjeluju u sustavima treće zemlje kao i na kolateralno osiguranje pribavljeno u vezi sa sudjelovanjem u tim sustavima.

(8) Budući da je državama članicama dopušteno da kao sustav obuhvaćen ovom Direktivom odaberu i sustav čiji je glavni posao namira vrijednosnih papira čak i ako sustav u određenoj granici posluje također i s robnim derivatima.

(9) Budući da se za smanjenje sistemskog rizika posebno traži konačnu namiru i utuživost kolateralnog osiguranja; budući da se kolateralnim osiguranjem obuhvaćaju sva sredstva koja pribavlja sudionik drugim sudionicima u platnim sustavima i/ili sustavima za namiru vrijednosnih papira kojima se jamče prava i obveze u vezi sa sustavom, uključujući sporazume o otkupu, zakonsko založno pravo i fiducijarne prijenose; budući da na propis koji se koristi u nacionalnom zakonodavstvu a istovjetan je kolateralnom osiguranju ne bi trebala djelovati definicija kolateralnog osiguranja u ovoj Direktivi.

⁽¹⁾ SL C 207, 18.7.1996., str. 13. i SL C 259, 26.8.1997., str. 6.

⁽²⁾ Mišljenje od 21. studenoga 1996.

⁽³⁾ SL C 56, 24.2.1997., str. 1.

⁽⁴⁾ Mišljenje Europskog parlamenta od 9. travnja 1997. (SL C 132, 28.4.1997., str. 74.), Zajedničko stajalište Vijeća od 13. listopada 1997. (SL C 375, 10.12.1997., str. 34.) i Odluka Europskog parlamenta od 29. siječnja 1998. (SL C 56, 23.2.1998.). Odluka Vijeća od 27. travnja 1998.

- (10) Budući da ova Direktiva obuhvaćanjem kolateralnog osiguranja pribavljenog u vezi s poslovanjem središnjih banaka država članica u njihovoj funkciji središnjih banaka uključivo i vođenja monetarne politike, pomaže Europskom monetarnom institutu u njegovom poslu unapređenja učinkovitosti inozemnih plaćanja s ciljem pripreme treće faze Ekonomske i monetarne unije i time sudjeluje u razvijanju neophodnog zakonskog okvira unutar kojega će buduća Europska središnja banka moći razvijati svoju politiku.
- (11) Budući da bi nalozi za prijenos i njihovo saldiranje trebali biti zakonski utuživi na temelju zakonodavstva svih država članica i obvezujući za treće strane.
- (12) Budući da pravilima o konačnom saldiranju ne bi trebalo prije provođenja saldiranja priječiti provjeru u sustavu jesu li nalozi koji su ušli u sustav u skladu s pravilima tog sustava te tada omogućiti provođenje namire tog sustava.
- (13) Budući da ništa u ovoj Direktivi ne sprječava sudionika ili treću stranu od ostvarivanja svakog prava ili zahtjeva koji proizlaze iz tekuće transakcije, koje imaju po zakonu, na povrat ili naknadu vezano za nalog za prijenos koji je ušao u sustav, npr. u slučaju prijave ili tehničke greške, sve dok to ne dovede ili do izravnjanja salda ili do opoziva naloga za prijenos u sustavu.
- (14) Budući da je potrebno osigurati da se nalozi za prijenos ne mogu opozvati nakon trenutka koji je definiran pravilima sustava.
- (15) Budući da je neophodno da država članica odmah upozori druge države članice o otvaranju stečajnog postupka protiv sudionika u sustavu.
- (16) Budući da stečajni postupak ne bi trebao imati retroaktivni učinak na prava i obveze sudionika u sustavu.
- (17) Budući da se, u slučaju stečajnog postupka protiv sudionika u sustavu, ovom Direktivom osim toga nastoji odrediti koji će se stečajni zakon primjenjivati na prava i obveze tog sudionika vezano za njegovo sudjelovanje u sustavu.
- (18) Budući da kolateralno osiguranje treba odvojiti od učinaka stečajnog zakona koji se primjenjuje na insolventnog sudionika.
- (19) Budući da bi se odredbe članka 9. stavka 2. trebale primjenjivati samo na registar, račun ili centralizirani depozitni sustav gdje se evidentira postojanje vlasničkih prava u ili na uručenje ili prijenos vrijednosnih papira na koje se to odnosi.
- (20) Budući da se odredbama članka 9. stavka 2. nastoji osigurati da ako sudionik, središnja banka države članice ili buduća Europska središnja banka imaju valjano i efektivno kolateralno osiguranje utvrđeno na temelju zakonodavstva države članice u kojoj se odnosi registar, račun ili centralizirani depozitni sustav nalaze, tada bi se pravovaljanost i ovršnost tog kolateralnog osiguranja kako prema sustavu (i njegovom operatoru) tako prema svakoj drugoj osobi koja ima na to pravo izravno ili neizravno, trebala utvrditi isključivo zakonom te države članice.
- (21) Budući da se odredbama članka 9. stavka 2. ne nastoji utjecati na djelovanje i učinak zakona države članice u kojoj su ustanovljene vrijednosni papiri ili zakonodavstva države članice u kojoj se vrijednosni papiri nalaze na neki drugi način (uključujući bez ograničenja, i zakon koji se odnosi na osnivanje, vlasništvo ili prijenos takvih vrijednosnih papira ili prava iz tih vrijednosnih papira) ne bi ih trebalo tumačiti u smislu da će svako kolateralno osiguranje biti izravno izvršivo ili da će ga u bilo kojoj državi članici biti moguće priznati drukčije nego u skladu sa zakonom te države članice.
- (22) Budući da je poželjno da svaka država članica ustanovi dovoljno međusobnih veza između svih sustava za namiru vrijednosnih papira koje obuhvaća ova Direktiva radi postizanja najveće moguće transparentnosti i zakonske sigurnosti transakcija koje se odnose na vrijednosne papire.
- (23) Budući da se usvajanjem ove Direktive osigurava na odgovarajući način ostvarivanje gore navedenih ciljeva i da se ne ide izvan onoga što je potrebno da bi se oni ostvarili,

DONIJELI SU OVU DIREKTIVU:

ODJELJAK I.

PODRUČJE PRIMJENE I DEFINICIJE

Članak 1.

Odredbe ove Direktive primjenjuju se na:

- (a) svaki sustav definiran člankom 2. točkom (a), koji je utvrđen zakonom države članice i koji posluje sa svim valutama, europskom valutnom jedinicom ili drugim valutama koje se u sustavu preračunavaju jedna u drugu;

- (b) svakog sudionika u takvom sustavu;
- (c) kolateralno osiguranje dano u vezi sa:
- sudjelovanjem u sustavu, ili
 - poslovanjem središnjih banaka država članica u njihovoj funkciji središnjih banaka.
- Članak 2.
- U smislu ove Smjernice:
- (a) „sustav” znači formalni sporazum:
- između tri ili više sudionika, ne računajući mogućeg posrednika za namiru, moguću glavnu stranku, moguću klirinšku kuću ili mogućeg neizravnog sudionika, sa zajedničkim pravilima i standardiziranim sporazumima o izvršavanju naloga za prijenos između sudionika,
 - određen zakonom države članice kojega su odabrali sudionici; sudionici, međutim, mogu odabrati samo zakon države članice u kojoj najmanje jedan od njih ima svoje glavno sjedište, i
 - koji je odabran, bez utjecaja na druge strože uvjete općeg zahtjeva koje propisuje nacionalni zakon, kao sustav koji država članica, čiji se zakon primjenjuje, nakon što se uvjeri u svrhovitost pravila sustava, prijavljuje Komisiji.

Ovisno o uvjetima iz podstavka 1., država članica može odrediti kao sustav i takav formalni sporazum čiji se posao sastoji od izvršavanja naloga za prijenos koji su definirani u stavku 2. točki i. ali koji do određene granice izvršavaju i naloge koji se odnose na druge financijske instrumente, kada ta država članica smatra da je takvo određenje opravdano radi sistemskog rizika.

Država članica može također u pojedinačnom slučaju odrediti kao sustav formalni sporazum između dva sudionika, ne računajući mogućeg posrednika za namiru, moguću glavnu stranku, moguću klirinšku kuću ili mogućeg neizravnog sudionika, kada ta država članica smatra da je takvo određenje opravdano radi sistemskog rizika;

(b) „ustanova” znači:

- kreditna ustanova koja je definirana u članku 1. stavku 1. Direktive 77/780/EEZ⁽¹⁾, uključujući i ustanova navedena u popisu iz članka 2. stavka 2. te Direktive, ili

- investicijsko trgovačko društvo koje je definirano u članku 1. točki 2. Direktive 93/22/EEZ⁽²⁾, isključujući ustanove navedene u popisu iz članka 2. stavka 2. točaka (a) do (k) te Direktive, ili
- javna državna tijela i javna trgovačka društva, ili
- svako trgovačko društvo čije je glavno sjedište izvan Zajednice, a čije funkcije odgovaraju kreditnim ustanovama ili investicijskim trgovačkim društvima u Zajednici koje su definirane u alinejama 1. i 2.,

koje sudjeluje u sustavu i koje je odgovorno za podmirenje financijskih obveza koje proizlaze iz naloga za prijenos unutar tog sustava.

Ako se sustav nadzire u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i izvršava samo naloge za prijenos koji su definirani u stavku 2. točki i., kao i plaćanja koja proizlaze iz tih naloga, država članica može odlučiti da se trgovačka društva koja sudjeluju u tom sustavu i koja su odgovorna za podmirenje financijskih obveza koje proizlaze iz naloga za prijenos unutar sustava, mogu smatrati ustanovama pod uvjetom da se najmanje tri sudionika tog sustava nalaze u kategorijama o kojima je riječ u podstavku 1. i da je takva odluka opravdana radi sistemskog rizika;

- (c) „glavna stranka” znači subjekt koji posreduje između ustanova u sustavu i koji djeluje kao isključiva stranka tih ustanova vezano za njihove naloge za prijenos;
- (d) „posrednik za namire” znači subjekt koji otvara ustanovama i/ili glavnoj stranci koji sudjeluju u sustavima, račune namire preko kojih se namiruju nalozi za prijenos unutar sustava i, ovisno o slučaju, osigurava kredit tim ustanovama i/ili glavnim strankama za potrebe namire;
- (e) „klirinška kuća” znači subjekt koji je odgovoran za izračunavanje neto stanja ustanova, moguće glavne stranke i/ili mogućeg posrednika za namiru;
- (f) „sudionik” znači ustanova, glavna stranka, posrednik za namiru ili klirinška kuća.

Prema pravilima sustava, isti sudionik može djelovati kao glavna stranka, posrednik za namiru ili klirinška kuća te obavljati samo dio ili sve ove poslove.

⁽¹⁾ Prva direktiva Vijeća 77/780/EEZ od 12. prosinca 1977. o usklađivanju zakona i drugih propisa koji se odnose na osnivanje i obavljanje djelatnosti kreditnih institucija (SL L 322, 17.12.1977., str. 30.). Direktiva kako je zadnje izmijenjena Direktivom 96/13/EZ (SL L 66, 16.3.1996., str. 15.).

⁽²⁾ Direktiva Vijeća 93/22/EEZ od 10. svibnja 1993. o investicijskim uslugama u području vrijednosnih papira (SL L 141, 11.6.1993., str. 27.). Direktiva kako je zadnje izmijenjena Direktivom 97/9/EZ (SL L 84, 26.3.1997., str. 22.).

Država članica može odlučiti u smislu ove Direktive da se sudionikom može smatrati i neizravni sudionik ako je to opravdano radi sistemskog rizika te pod uvjetom da je neizravni sudionik poznat sustavu;

- (g) „neizravni sudionik” znači kreditna ustanova, definirana u stavku 1. točki (b), u ugovornom odnosu s ustanovom koja sudjeluje u sustavu izvršavajući naloge za prijenos definirane u stavku 1. točki i. čime se omogućava gore navedenoj kreditnoj ustanovi da provodi naloge za prijenos preko sustava;
- (h) „vrijednosni papiri” znači svi instrumenti o kojima je riječ u odjeljku B Priloga Direktivi 93/22/EEZ;
- (i) „nalog za prijenos” znači:
- svaki nalog sudionika da se stavi na raspolaganje prima-telju iznos novca knjiženjem na račune kreditne usta-nove, središnje banke ili posrednika za namiru, ili svaki nalog koji dovodi do preuzimanja ili podmirenja obveze plaćanja prema pravilima sustava, ili
 - nalog sudionika za prijenos prava na ili interesa u jamstvu ili vrijednosnim papirima knjiženjem u registar ili drugdje;
- (j) „stečajni postupak” znači svaka zajednička mjera utvrđena zakonom države članice ili treće zemlje, s ciljem likvidacije sudionika ili njegove reorganizacije pri čemu takva mjera sadrži obustavljanje ili uvođenje ograničenja na prijenose ili plaćanja;
- (k) „saldiranje” znači pretvaranje u jedno neto potraživanje ili jednu neto obvezu potraživanja i dugovanja koja proizlaze iz naloga za prijenos koje sudionik ili sudionici izdaju na ili primaju od jednog ili više drugih sudionika što dovodi do toga da se može imati samo neto potraživanje ili imati samo neto dugovanje;
- (l) „račun namire” znači račun kod središnje banke, posrednika za namiru ili glavne stranke koji se koristi za držanje sred-stava i vrijednosnih papira za namiru transakcija između sudionika u sustavu;
- (m) „kolateralno osiguranje” znači sva unovčiva imovina koja je pribavljena na temelju zaloga (uključujući i novac

pribavljen na temelju zaloga), otkupom ili sličnim sporazu-mom, ili na drugi način, s ciljem zaštite prava i obveza koje potencijalno nastaju u vezi sa sustavom, ili je pribavljena središnjim bankama država članica ili budućoj Europskoj središnjoj banci.

ODJELJAK II.

SALDIRANJE I NALOZI ZA PRIJENOS

Članak 3.

1. Nalozi za prijenos i saldiranje su zakonski izvršivi, čak i u slučaju stečajnog postupka protiv sudionika, i obvezujući su za treće strane, pod uvjetom da su nalozi za prijenos ušli u sustav prije trenutka otvaranja stečajnog postupka definiranog u članku 6. stavku 1.

Kada nalozi za prijenos iznimno uđu u sustav nakon trenutka otvaranja stečajnog postupka ili su izvršeni na dan otvaranja takvog postupka, oni su zakonski izvršivi i obvezujući za treće strane samo ako, nakon trenutka namire, posrednik za namiru, glavna stranka ili klirinška kuća mogu dokazati da nisu znali niti su mogli znati za otvaranje tog postupka.

2. Nijedan zakon, odredba, pravilo ili uzanca o opoziva ugovora i transakcija koji su zaključeni prije trenutka otvaranja stečajnog postupka definiranog u članku 6. stavku 1. ne dovode do izravnjanja salda.

3. Trenutak ulaza naloga za prijenos u sustav definiraju pravila tog sustava. Ako su u nacionalnom zakonu koji regulira sustav navedeni uvjeti koji se odnose na trenutak ulaza, pravila sustava moraju biti u skladu s tim uvjetima.

Članak 4.

Države članice mogu osigurati da otvaranje stečajnog postupka protiv sudionika ne sprječava da se sredstva ili vrijednosni papiri koji stoje na raspolaganju na računu namire tog sudionika koriste za ispunjenje njegovih obveza u sustavu na dan otva-ranja stečajnog postupka. Osim toga, države članice mogu također osigurati da se i kreditna pogodnost sudionika vezana na sustav koristi kao raspoloživo, postojeće kolateralno osigu-ranje za ispunjenje obveza tog sudionika u sustavu.

Članak 5.

Nalog za prijenos ne mogu opozvati niti sudionik u sustavu niti treća strana od trenutka koji je definiran pravilima tog sustava.

ODJELJAK III.

ODREDBE KOJE SE ODOSE NA STEČAJNI POSTUPAK*Članak 6.*

1. U smislu ove Direktive, trenutak otvaranja stečajnog postupka je trenutak kada je odgovarajuće pravosuđe ili upravno tijelo predalo svoje rješenje.

2. Nakon donošenja rješenja iz stavka 1., odgovarajuće pravosuđe ili upravno tijelo odmah o tom rješenju obavješćuje odgovarajuće tijelo izabrano od strane njegove države članice.

3. Država članica na koju se odnosi stavak 2. odmah o tome obavješćuje ostale države članice.

Članak 7.

Stečajni postupak neće imati retroaktivni učinak na prava i obveze sudionika koja proizlaze iz ili su u vezi s njegovim sudjelovanjem u sustavu prije trenutka otvaranja tog postupka kako je definiran u članku 6. stavku 1.

Članak 8.

U slučaju da je stečajni postupak protiv sudionika u sustavu u fazi otvaranja, prava i obveze koje proizlaze iz ili su u vezi sa sudjelovanjem tog sudionika određuju se zakonom koji regulira taj sustav.

ODJELJAK IV.

ODVAJANJE PRAVA OVLAŠTENIKA KOLATERALNOG OSIGURANJA OD UČINAKA INSOLVENTNOSTI NJEGOVOG DAVATELJA*Članak 9.*

1. Prava:

— sudionika na kolateralno osiguranje koje je pribavio u vezi sa sustavom, i

— središnjih banaka država članica ili buduće Europske središnje banke na kolateralno osiguranje koje im je dano,

ne smiju biti pod utjecajem stečajnih postupaka protiv sudionika ili stranaka kod središnjih banaka država članica ili buduće Europske središnje banke u čiju je korist dano kolateralno osiguranje. Takvo kolateralno osiguranje se može realizirati s ciljem namirenja tih prava.

2. Kada su vrijednosni papiri (uključujući i prava na vrijednosne papire) dani kao kolateralno osiguranje sudionicima i/ili središnjim bankama država članica ili budućoj Europskoj središnjoj banci kako je navedeno u stavku 1., a njihovo pravo (ili onih koji su imenovani, posrednika ili treće strane koji postupa u njihovu korist) koje se odnosi na vrijednosne papire je zakonito uneseno u registar, na račun ili centralizirani depozitni sustav koji se nalaze u državi članici, utvrđivanje prava tih subjekata kao ovlaštenika kolateralnog osiguranja u vezi vrijednosnih papira regulira zakon te države članice.

ODJELJAK V.

ZAVRŠNE ODREDBE*Članak 10.*

Države članice određuju sustave koji su obuhvaćeni ovom Direktivom te o tome obavješćuju Komisiju, kao i o tijelima određenima u skladu s člankom 6. stavkom 2.

Sustav naznačuje državu članici čiji se pravo primjenjuje, sudionike u sustavu uključujući i sve moguće neizravne sudionike kao i bilo koju promjenu među njima.

Dodatno, uz naznaku iz podstavka 2., države članice mogu odrediti nadzor ili zahtjeve za odobrenja za sustave koji potpadaju pod njihovu nadležnost.

Svatko s legitimnim interesom može zatražiti od ustanove informaciju o sustavima u kojima sudjeluje kao i informaciju o glavnim pravilima koja reguliraju rad tih sustava.

Članak 11.

1. Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s ovom Direktivom do 11. prosinca 1999. One o tome odmah obavješćuju Komisiju.

Kada države članice donose ove mjere, te mjere prilikom njihove službene objave sadržavaju uputu na ovu Direktivu ili se uz njih navodi takva uputa. Načine upućivanja određuju države članice.

2. Države članice Komisiji dostavljaju tekst odredaba nacionalnog prava koje donesu u području na koje se odnosi ova Direktiva. U toj komunikaciji države članice dostavljaju tablicu usklađenosti koja prikazuje nacionalne odredbe koje postoje ili se uvode u odnosu na svaki članak ove Direktive.

Članak 12.

Najkasnije u roku tri godine od dana navedenog u članku 11. stavku 1., Komisija podnosi izvješće Europskom parlamentu i Vijeću o primjeni ove Direktive, zajedno s prijedlozima za njezinu reviziju tamo gdje je potrebno.

Članak 13.

Ova Direktiva stupa na snagu na dan objave u *Službenom listu Europskih zajednica*.

Članak 14.

Ova Direktiva je upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 19. svibnja 1998.

Za Europski parlament

Predsjednik

J. M. GIL-ROBLES

Za Vijeće

Predsjednik

G. BROWN